

Zora Syslová: Průběh vzdělávání jako jedna z oblastí vlastního hodnocení mateřské školy. Praha, PedF UK 2010, 197 s. + přílohy. Dizertační práce.

Oponentský posudek

Aktuálnost zvoleného tématu:

Disertace Zory Syslové se obecně dotýká tématu, které je aktuální ve všech rozvinutých zemích, zejména pro svůj dopad na další materiální zabezpečení činnosti mateřských škol – jedná se o téma hodnocení kvality. Autorka si zvolila pro posouzení hodnocení jeden z nejdůležitějších procesů uvnitř mateřské školy, totiž procesy vzdělávání. Toto téma je v různých zemích s různou intenzitou zpracováno pod tlakem nejen ekonomických a tím i politických ukazatelů, ale jak autorka velmi dobře vystihla, i pod tlakem všeobecné humanizace výchovných a vzdělávacích procesů, které zase ve svém dlouhodobějším dopadu výrazně ovlivňují kvalitu života minimalizací šíření sociálně patologických jevů ve společnosti.

Lze tedy konstatovat, že téma je v českém prostředí sice hojně diskutované, ovšem jen sporadicky komplexně posuzované a empiricky postihované. Disertace Zory Syslové významně přispívá k prohloubení znalosti tématu a prosazení řady jeho nutných projevů do všeobecné praxe české předškolní výchovy.

Struktura a formální zpracování:

Disertace je velmi dobře promyšlená a z ní vyplývající struktura práce svědčí o dlouhodobých praktických zkušenostech i hluboké teoretické vyzrálosti autorky, která rozdělila disertaci do pěti hlavních kapitol, doplněných nezbytným a pečlivě vedeným aparátem. Autorka použila induktivní přístup vyvozování z obecně platných podmínek pro vlastní praktické uplatnění tématu práce tak, že analyticky řeší jednotlivé obsahové části práce směrem od nejširších pojetí až k samému „srdci“ tématu práce. Tím byla vytvořena dobrá východiska pro empirické ověřování výzkumného problému a z něj vyplývajících hypotéz, což se stalo dobrým základem pro celkové naplnění vytýčených cílů práce.

Autorka také velmi svědomitě zpracovala potřebný vědecký aparát práce, včetně příloh. Práce pak vykazuje znaky uceleného, obsahově logicky sevřeného a čtivým jazykem srozumitelně psaného textu.

Hodnocení obsahu práce:

V první kapitole se autorka zabývá hodnocením širšího kontextu proměny řízení předškolních institucí pod vlivem humanizace pedagogickými idejemi, ale i tlaky ekonomickými směřujícími k zvyšování důrazu na kvalitu. Autorka tyto vlivy konstatuje jako dané, nepolemizuje s podmínkami, zda jsou správné nebo ne. Předmětem práce totiž nejsou takové úvahy, ale jen jejich vliv na hodnocení vzdělávacích procesů. Závěr první kapitoly rozebírající vlastní hodnocení instituce, dané zákonem, tomu vytváří zásadní východisko.

Druhá kapitola je věnována popisu předmětu hodnocení, totiž průběhu vzdělávání v předškolním věku, kde velmi sympaticky zdůrazňuje zejména kvalitu interakce aktérů: děti a dospělých.

Zcela logicky je potom řazena kapitola třetí, pojednávající o proměně profese učitelky mateřské školy ve smyslu respektování vnějších nároků pod tlakem globálních proměn společnosti a vnitřních cílů, totiž pocitu z úspěšně provozované profesionality výkonu zaměstnání. Zde autorka opět výborně argumentuje ve prospěch nutnosti sebereflexích metod a metod vnější pomoci zainteresovaného aktéra (hospitace, kritický přítel apod.) vedoucích k poznání kvality vlastní činnosti aktérem této činnosti. Tím je i pro méně informovaného čtenáře prokázáno, že bez vnitřní proměny pojetí profesionality učitelkami, nelze využít dané podmínky pro změnu kvality.

Poslední dvě kapitoly potom pojednávají o teoretické přípravě empirického šetření a k popisu jeho průběhu a interpretace. Lze konstatovat, že byly naplánovány a použity adekvátní výzkumné nástroje kvantitativního i kvalitativního charakteru i nástrojů pro interpretaci zjištěných dat.

Práci po obsahové stránce hodnotím jako vynikající a doporučuji vzhledem k vysoké aktuálnosti obsahu a zároveň k velké rychlosti proměn společenského života podstatné části co nejdříve ve prospěch zvýšení kvality zřízení oblasti institucionalizované předškolní výchovy zveřejnit.

Celkové hodnocení práce:

Celkové hodnocení je pozitivní, oponent nenašel nic závažného, co by bylo hodno práci takovéto úrovně vytknout. Snad jediným, a spíše do diskuse patřícím, sporným bodem

by mohlo být použití anglického ekvivalentu v resumé „pre-primary age“ pro český pojem „předškolní věk“, přičemž pojem primary je určen pro označení vzdělávací úrovně, nikoliv věku dítěte. Myslím, že by bylo možné diskutovat pojem „pre-school age“ nebo earli childhood age“.

Každopádně jde o drobnost, práce splnila svůj cíle i další záměry a je jen na rozhodnutí autorky, zda výsledky své práce využije pro ovlivnění praxe v širším pojetí.

Autorka přináší empiricky podložené poznatky z oblasti, která se stává zřejmě ústředním, ale také v řadě případů neuralgickým bodem úspěšných proměn řízení předškolních institucí. To jsou nová posunutí znalosti tématiky.

Práce splňuje a v mnoha ohledech i překračuje nároky a podmínky kladené na disertaci a proto po úspěšné obhajobě doporučuji komisi pro obhajobu udělit na základě disertace titul PhD.

Pardubice, 2. dubna 2010

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
Fakulta filozofická Univerzity Pardubice
karel.rydl@upce.cz